

SZEGEDI HIRLAP.

95-ik szám.

Szombaton, november 30-án 1861.

Harmadik évfolyam.

Megjelenik:

Hetenként kétszer, szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztői iroda:

Széchenyi-tér, Pfann-báz, első emelet.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Videkre postán és Szegeden házhozordással: Egész évre 8 frt, — félévre 4 frt, — évnegyedre 2 frt osztr. ért.

Helyben elvitelve a kiadó-hivatalból: Egész évre 6 frt, — félévre 3 frt, — évnegyedre 1 frt 60 kr. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ujkr.

Hirdetések:

Az öthasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 7 ujkr kétszerinél 6 ujkr., többszörinél 5 ujkr. Bélyegdíj minden egyes beigtatásért 30 ujkr. A nyilttérben a háromhasábos petitsor igttatási díja 20 ujkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetések Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez címezendők.

Az üzlet erkölcsi alapja.

♂ E lapok utóbbi számában, „Az alföld hivatása” című cikksorozatban sok érdeklő olvasott azon alapok kimutatását, melyeken városunk és környékének jövője sikeresen kifejtendő; míg a kereskedés — cikkirő nézete szerint — csak a legközelebbi vidékre terjeszkedhetik előnyösen.

Mennyiben értünk egyet az érdemes cikkirővel ez utóbbira nézve, ezáltal nem akarjuk vitatni, csak annyit jegyzünk meg röviden: hogy városunk lakossága, a magyar faj minden dicséretes tulajdonával bőven meg van áldva, s így hivatva van tagasb körű kereskedésre is.

Ha a lakosság összegét tekintjük, annak két harmada kereskedéssel foglalkozik, ha nem is kizárólag, és pedig a vidék kedvező fekvésénél fogva a nyers ügy, mint átdolgozott termények legváltozatosabb cikkeivel.

Midőn évekkkel előbb ez életrevalóság ily élénk kifejezésével találkozánk, azon édes hit biztatá kebleinket, hogy nagy Széchenyink ittléte és komoly szava a magyar üzlet ügyében megtermendik gyümölcseiket földieink kebleiben is; alakulandának társulatok tapasztalt s világtárs földieinkkel élükön, melyek a szatócskodás-alakú kisebb üzletekből összeolvasztott tőkékkel képesek leendnek nagyobb szerű vállalatokra is, minők: a gőzmalom létesítése, szesz- és sörgyárak...

Mi történt azonban nagy Széchenyink ittléte óta? Valósultak-e ezen vérmes várakozásaink? Igen könnyű, de egyszerűs mind oly szomorú is a válasz: Kevés, hogy ne mondjuk semmi!

Nem elég kereskedésrei hajlammal birni; képzettség, s pedig tudományos ügy, mint gyakorlati képzettség kívánatik arra, hogy valaki a szorosabb értelemben vett kereskedő-névnek megfelelően, s fáradozásainak méltó jutalmát, a sikeres vállalatok gyümölcsét élvezhesse.

S vajjon akadtak-e indítványozók, kik a kereskedelmi ismeretek alapja megvetésére, kereskedelmi tanoda eszméjét megpendítették volna? Nem akarjuk állítani, hogy többeknek nem villant volna meg agyában ily tanoda szükségessége városunkban: de ismerve a közönbösséget, mely a szakismeretek iránt szelében mutatkozik, ki sem bátorodtak mondani eszméjüket, nehogy divatickről beszélni látszassanak.

E közönbösségnek az lön első káros következménye, hogy míg földieink nagy része a kereskedést csak a fáradságos futkározásban hívé rejleni: azalatt a más vidékeken képzett kereskedők megnyiták üzleteiket, s a szerény kezdeményezésnek csakhamar a legfényesb siker mosolygott eléje, és levének hitelezői a helybeli s évek óta fáradozó kisebb kereskedőknek, vagy valódibb néven nevezett szállítóknak.

Nem tagadjuk, találkoztak ezek közt is, kik a szerénse kedvezéssel s megingathatlan becsületességöknél fogva szép összegecskét forgattak üzleteikben anélkül, hogy fel tudták volna csak irni is bevételeiket vagy kiadásait.

Mig ily szerénsebb vállalatoknál a család fitagjai az apa gyakorlati fogásai és összeköttetései alapján összetartva működtek, a vállalatok hálásan jutalmazák a fáradozásokat: de a nyemény megosztására kerülvén a dolog, az önzés szükkeblőség, elszakadást s ellenségeskedést támasztott az apa, fiú s rokon között, a nagy nehezen megállapított hitel aláasatott, az összeköttetések egymást után felbomlottak, — s ha a szétvált családtagok végkép elszegényedni nem akartak, egészen újra kelle, s pedig más téren szerénset kísérteniök.

Kevés kivétellel ily esélyen ment s megy át helybeli üzletünk egyik kézből a másikba; s mig más vidékeken egy megalapított üzlet három-négy ágon kincsforrásává válik a családnak: nálunk nagy szerénse, ha a fiú képes az apa által alapított ösvényen előnyvel továbbra haladni.

Sokkal ismertebb a híres Rothschild-család története, hogysem itt azt például elbeszélünk szükséges lenne; de annyit nem lesz fölösleges róla

fölemlítenünk: hogy azon család világhírű üzletének a becsületesség és híven megérdemelt haszon veté meg megingathatlan alapját.

Szerénse sem elég magában az üzlethez; hanem tudományos készütség és becsülettel számítani tudás is kimaradhatlan kellékek, midőn százakat engedünk a társnak nyerni ott, hol hitelünket megalapítani célozzuk, s meglegszünk a szerény, de gyakran megújúlható haszonnal ahelyett, hogy a mutatkozó nyeményt végső krajeárig egyedül kizsákmányoljuk ott, hol esély bekövetkeztével talán támaszunkat s hitelünk megmentőjét lehetjük föl ujra.

Ha már a természet fajunkat oly sokoldalú tulajdonokkal áldá meg, fordítsuk is előnyünkre az egyes adományokat tudományos képzés, szivnemesítés s józan világnézetek elsajátítása által. A parányi haszonnak ne áldozzuk föl keblünk nyugalmit, a becsületesség boldogító érzetét.

Alakuljunk, társasuljunk, hogy jövedelmes vállalatokat is elbirjunk; győzzük le túlságos haszonlesési vágyainkat, hogy tőkeink minél többször sttkerrel forogjanak. A magunkét ne hagyjuk, de a társ jogos illetékét se irigyeljük; mert ez nem józan előrelátás, nem becsületes számítás; ezek nélkül pedig a kereskedésnek nincs sikere, nincs erkölcsi alapja.

Az életbiztosítás az első magyar biztosító társaságnál.

1.

A folyó év september és october hónapjaiban a „Magyarország”-ban feltártam a közönség előtt azon elveket, amelyekre a magyar biztosító társaság a díjszabályt fektette; kiemeltem azon indokokat, amelyek az alapúl vett halandósági táblázatok és kamatszázalék választására birtak; és végre kimutattam azon módot,*) mely szerint a díjak számítása történt. Nem titkoltunk el semmit, a közönség kezeiben van a kules a használt díjszabályok helyességéről és a vállalat életrevalóságáról magának meggyőződést szerezni.

Hátra van még az üzleti viszonyokról szólani és kiemelni azon okokat, melyek egy vagy más biztosítási mód kizárására indítottak.

1) Némely társaságnál féldíj mellett is lehet biztosítást kötni. Igy például ha 10,000 frt után, melyet valaki halála esetére biztosít, az évi díj 400 frt; némely biztosító társaságnál nem kívánják az egész díjt, hanem csak felét, a másik fele a díjnak mintegy tartozás marad fönn. A biztosított köteles azon díj felének kamatait évenként fizetni 6% mellett, úgy hogy az első évben a kitzított 200 frton kívül fizetett 12 frtot, a másodikban 24 et, a harmadikban 36 ot, azután 48-at, 60-at s a. t. E mellett, ha az első évben elhal, csak 9800 frtot fizet ki a társaság, a másodikban 9600-at, azután 9400-at; mert a biztosított tartozása évről évre a tartozásban maradt 200 frttal növekedik. Igy hát 10 év múlva a díj már 320 frt (=200+12×10), és ha ekkor hal el a fél, már csak 8000 frtot kap a biztosított, mert 10 évről 200 frtjával tartozása már 2000 frtra rüg; ha 20 évig engedi Isten élni a biztosítottat, díja már 200 frt és 20-szor 12 frt, azaz = 440 frt; halálesetben pedig már 4000 frttal kevesebbet, azaz csak 6000 frtot. Mig tehát a biztosítási díj évről évre nő, a biztosított összeg tetemesen alábbszáll. Ez valóságban csak „szemfényvesztés” levén, e biztosítás nemét föl nem vettük.

2) Tontinánk sincs. Tontinánál nem lehet meghatározni egyelőre az eredményt, azaz hogy egy-egy tagra mennyi fog jutni, midőn a biztosított az előre kitzított kort elérte, mert különböző korúak képezik az osztályokat, és így a valószínűség számításait itt alkalmazni roppant nehézséggel jár.

*) 1. „Politikai számtan”-omban az „Életbiztosítás el-méleté”-t.

Kifejtém ezt „Politikai számtanom”-ban a 439. lapon, amint azt Spitzer is matematikai uton bizonyította. Igy tehát a tontinákat inkább lottójátéknak mondhatni, hol egyszer-másszor nagyobb vagy kisebb összeg juthat a biztosítottnak, aszerint, amint az osztály pénztárának felosztásaig nagyobb vagy kisebb halandóság uralkodott a biztosítottak között. Az igaz ugyan, hogy a belépőnek kora szerint az évi befizetés is változik, azt azonban előre kitzítani nem lehet, mert a díj még a különböző kornak számától is függ, amint azt az idézett helyen matematikailag kimutattam. Igy tehát a tontinák mellőzésével a kiházasítási biztosításokat hoztuk be. — E biztosítási mód szerint meg van határozva a díj, mely évenként fizetendő, és azon összeg is, mely az életben ért korévben fizetetlen fog, e fölött a társaság által tett nyemény fele a biztosítottaknak jár. A társaság nem ígér tehát olyasokat, amelyeket egykoron megtartania nem lehetne, és nem kecsgeteti hit reményekkel a közönséget, mert egyszerűen kimondja, hogy ennyit kérünk mi és ezért egykoron ennyit fogunk adni, mindenki számot vehet magával, és ezen eljárás, nézetem szerint, szilárd, minden szédelgéstől ment.

3) Nem ígéri társaságunk, hogy bármikor is lépne ki a biztosított, a befizetett díjak egész összegben visszaadtnak.**) Valóban, nem szükséges ahhoz matematika és életbiztosítási theoria, hogy valaki azt megérthesse, miszerint semminemű társaság sem képes fönnkített ígéretet megtartani; mert hiszen a társaság a bevett díjakból fizeti a káreseteket, és így a bevett díjak egy része minden évben felhasználván, egy-egy biztosított után a pénztárban az általa befizetett összes díj már nem létezik. — Ily ígéret csak ámitás, és azon társaság, mely ily ígéretet tesz a kilépőre nézve, csak a ki nem lépő biztosítottak vagyonát vagy saját tőkéjét veszélyeztette. A díjszabály készítésekor e körülményt nem lehet számításba hozni, mert a kilépés egyedül csak az ember önkényétől függ, és így egyelőre meg nem határozható factor. Ebből, úgy hiszem, érteni fogja mindenki azon inkább „absurdum”-nak nevezhető „előny”-nek általunk történt mellőzését.

4) Szigorúbb eljárást követünk az orvosi vizsgálatra nézve, mint egynemű társaság. Ezen határozatát az igazgatóságunk igen könnyű indokolhatni. Minden beteg egyén a biztosítottak vagyonát veszélyezteti, mert a díj a belépő egészséges egyénekre nézve van meghatározva, és csak az azontúl történő betegeskedés és ennek következtébeni elhalás van számításba véve. Valóban megfoghatatlan, mily könnyelműen jár el e tekintetben egynemű ausztriai társulat, pedig az Angliában történtek megtaníthatnak volna mindenkit. Hány visszaélés történt épen ez uton! Gyógyíthatlan bajban sinlődő egyének tetemes összegeket vontak ki e módon. Biztosítottaink e tekintetben csak elismeréssel vehetik a hazai intézet igazgatóságának szigorát, mert ily elővigyázat által csak saját vagyonunk van a nem reményelt veszteségektől megóva.

Sokkal nemesebbnek tartjuk az életbiztosítást, mint hogy azt szédelgések által kifejtteni és előrevinni szándékunk volna. Nem is szolgált a hazai intézetnél mintautl más társaság díjszabálya, hanem magunk számítottunk, adtunk biztos alapot, tekintet nélkül arra, hogy a concurrens idegen társulatok itt vagy ott olcsóbbak vagy drágábbak. A díj hazánk viszonyaihoz van alkalmazva, és az intézet ezen üzletága oly szilárd alapokra van fektetve, hogy bátran mondhatunk ki a számítás alapját, hogy bátran állunk a világ első és ismert szilárd-ságú intézeteinek sorába. A hazai közönségen most már a sor, részvéte által intézetünket felvirágoztatni azáltal, hogy bizalmával oly intézethez fordul, mely

**) A m. bizt. társaság csak azon összeget fizeti vissza, mely a kilépő biztosított részére a tartalékban van, mert az egyideig viselt risico levonandó.

nyílt eljárása, ismert alapjánál fogva mindenek fölött arra érdemes.

Az életbiztosítás nem „speculatio“, nem „üzérkedés“. Egy vállalat, mely feladatát tűzte ki magának az egyesektől gyűjtött forintok és krajeárok segítségével az elhalt családja után maradt özvegyet és árvákat az inségtől megóvni; mely lehetségesé teszi, hogy a takarékos atya családja iránti kötelességét teljesítve, ennek öntudatában és lelki nyugalmában ép erővel felvehet meg, és járhat polgári kötelességeinek teljesítéséhez; egy vállalat, mely lehetségesé teszi, hogy a kevésbé vagyonos osztály is gyermekei javára anyagi segédelmet biztosítson: sokkal magasabb feladattal bír, mint hogy azt az üzérkedés mélységébe rántatható! Annak, ki e vállalatot azt várja, hogy néhány forintokat befizetve ezereket kapjon, csak azt tanácsolhatjuk, hogy a hozzá méltó lotto-játékban elégtse ki reményeinek és várakozásainak szenvedélyét. Az életbiztosítás feladata: megnyugvást és biztosítékot szerezni, magunk és szereteteink részére. Ha az Ur ma távozásra hí e földről, ma ragad ki azok karjaiból, akiknek támaszául rendelt, élünk utolsó perceiben annak öntudata könnyítse az elválást, hogy a hátramaradtak új életiarsa nem lesz a nyomor és inség. A halál óráját senki sem tudja, ha az a biztosítási szerződésnek kötése után közvetlenül is belép, a biztosított összeg kifizetendő, ha pedig huzamos ideig élte az Ég, módunkban áll, családunkat felnevelni, hasznos polgárokra kiképezni, és halálunk esetében még anyagilag is javítani helyzetüket. — Ez a biztosítás főcélja. Hogy a társaság díjszabályai mi módon teszik lehetségesé a kifizetést elérni, azt a következő cikkekben fogom kifejteni.

Weninger, tanár.

Szegedi piacrendezés.

I.

Olvásóink tudják, mert hiszen a kérdés e lapokban is nem csupán megemlítve, de megvitatta is volt, hogy az alkotmányos városi tanács indítványa folytán a képviselőtestület Szeged városának fővásárterének, a Széchenyi-térnek szabályozását elrendelte. Ennek folytán a városi tanács e szabályozásnak a bemutatott és csaknem egyhangulag elfogadott terv szerinti végrehajtásával megbízott. És ez a reábizottakat híven is teljesíté, amennyiben időszakonként több eladatni rendelt térséget előre hirdett közárverés útján valóban eladott.

A piacrendezési tervnek a volt képviselőtestület által történt elfogadása után azonnal lehetett imitt-amott egyes suttógó hangokat hallani ellene. És ezt, mi amilyen igazságtalan, épen oly természetesen találtuk. Mert vajmi kevés ember van, ki saját érdekét a közügynek egészen önzetlenül alá tudná rendelni; ellenben vajmi sokan vannak, kik saját legmagánosabb érdekeiket a közérdekkel azonosítják! A tapasztalásból merített ezen igazságnál fogva találtuk nagyon természetesen, hogy némely lakostársaink a piacrendezés ellen zúgolódnak. Mert hogy az kellemetlenül hatott azokra, kiknek házaik eddig a főtéren díszlegtek, most pedig ennek egy fölösleges része beépítetvén, közönséges utcába esnek, azt legkevésbé sem csodáljuk. Valamint azt sem tagadjuk, hogy ez által az ekkép kissé háttérbe szoruló házak értéke némileg csökken.

De vannak ennél felsőbb érdekek is. A város közönségének ügye mindenestre előbbvaló, mint bármely magánosnak ügye. Amazt tehát mindenki, habár áldozatokkal is, tartozik szem előtt tartani, és mennyire töle, mint magán polgártól telik, előmozdítani.

Ezek folytán tehát természetesen találtuk néhány polgártársunknak a piac szabályozásából eredt panaszát; de úgy hittük, hogy elég nagykorúak lesznek magánérdekekön felülemelkedni, hol részükre a közügy áldozatot igényel. De csakhamar meggyőződünk, hogy e hittünk nem volt egészen alapos; mert már hetek előtt köztudomásúvá vált, hogy némelyek bizonyos folyamódásra gyűjtötenek aláírásokat, mely folyamódásnak célja nem volt más, mint a város közönsége által elhatározott piacrendezésnek megakadályozása, vagyis világosabban szólva, némely a rendezés által kissé háttérbe szoruló háznak e fenyegető csapástól megmentése.

Hogy a hír nem volt alaptalan, bizonyítja az országos építészeti igazgatóságnak egy ama folyamódás következtében nov. 14-én kelt s a városi tanácshoz intézett rendelete, mely által a foganatba vett vásártér-rendezés mindaddig felfüggesztetik, míg a nevezett hatóság szakértő küldöttség által a dolgot meg nem vizsgálja.

Még működő városi tanácsunk nem késett e tekintetben fölvilágosító fölriratot intézni a nm. magyar kir. helytartótanácsához, s ezt itt egész terjedelmében közölni érdekesnek tartjuk, mint következők:

„Némely itteni lakosoknak a piac rendezése tekintetében emelt panaszok folytán, az országos építészeti igazgatóság által egy kebeléből kirendelendő szakértő küldöttség útján eszközözendő vizsgálat megejtendésének tudatása mellett, egy itteni

lakos által folytatott építkezés betiltása s a piacrendezésre vonatkozó minen intézkedéseknek jelen ügy felsőbbleg leendő eldöntéseig függőben tartása iránt idei november hó 14-én 65,742. sz. a. kibocsátott rendeletre vonatkozólag van szerencsénk tisztelettel válaszolni, miként alkotmányos hatóság levén, nem tartjuk jogosítva s illetékesnek magunkat a városi közönség által hozott határozat foganatba vételét — a piac rendezését érdeklő intézkedések kivánt felfüggesztése és az elárúsított telkek egyikét sajátul megvett tulajdonos megkezdett építkezésének megrendelt betiltásával — meghiúsítani; s nem lehet ilyképp tennünk egyebet, mint az idézett rendelvénnyel tartalmát alkalmazkodtatás tekintetéből vele közölni, ki a foganatba vett építkezést, az erre különben is alkalmatlan időszak beálltával valószínűleg félbehagyandotta.

A szóban forgó ügyben a nm. magyar kir. helytartótanácsához intézett fölterjesztésünkben körülmenyesen részletezök a városi közönség e részbeni eljárását s azon nézpontokat, melyek a hozott határozatnak alapul szolgáltak, s kifejtök egyszerűsmind a panaszok önzésszülte törekvéseit, mely mindezekről az országos építészeti igazgatóság részéről kiküldendő bizottság is meggyőződhetend, hogy így az ügy leplezetlenül szem elé állítatván, afölött bárki is részrehajlatlanul ítélhessen.

Ezen fölterjesztésünkre hivatkozva, pótlólag még csak azt kívántuk tisztelettel megjegyezni, miszerint városunk közönsége a piac rendezését nemcsak a szervezkedésnél is felsőbb utasítás folytán alapul vett 1847/8: XXIII. t. c., de a régiebb, sőt a legutóbbi rendszer alatt követett gyakorlatnál fogva is teljes joggal határozhatta és rendelhetette el; mert mellözve a hivatkozott t. cikkel a városi közgyűlésekre e tekintetben ruházott szabad rendelkezhetőség jogát, visszatekintve egypár évtizeddel történetekre, tapasztaljuk, hogy a városi tanács 1839-ik év körül a főtér egy most már beépített részét néhai báró Dercsényi Pálnak, s legközelebb 1859-ik évben egy másik részét, épen midőn panaszok legnagyobb része a közügyek elintézésére befolyással és hivatva volt, a szeged-csongrádi takarékpénztárnak, és pedig egy nagyobb épület kétségbevonhatatlan hátrányára, továbbá ugyanakkor a főtér egy másik részét Rónay Jánosnak a nélkül, hogy eme intézkedéseire nézve felsőbb jóváhagyást eszközölt volna, ehdegenítette; sőt az alkotmányos hatóság a város szabályozása folytán igényelt telkek eladásokat s elsajátításokat saját hatáskörében folyton eszközölte.

Egyébiránt hasonló rendeletek által előidézett azon helyzetünknél fogva, miszerint a nyert meghagyásokat állásunknál fogva teljesíteni és foganatba venni egyáltalában képtelenek vagyunk, nem marad egyéb hátra, mint idei 5529. sz. a. mai napról kelt feliratunkban a város ügyei vezetésétől kért mielőbbi fölmentetésünket tiszteletteljesen ismételni. Kelt Szegeden, 1861. évi nov. hó 23-án tartott tanácsülésünkben.

Ez azon legújabb fölterjesztés, melyet városunk ez ügyben tett. Legközelebb alkalmat veszünk magunknak, e kérdésre visszatérőleg, azon indokokat is röviden előterjeszteni, melyek Szeged városa közönségét arra vezették, hogy a vásártér rendezését elhatározza és foganatba vegye, hogy annak egyfelől szükségéről, másfelől a város fölvirágzására üdvös hatásáról meggyőződjenek. —br—

Helybeli ujdonságok.

† Mult napokban a felsővárosi tanyák közt egy 9—10 éves lány ügyetlen tréfának áldozata lett. Több gyermekekkel együtt tüzelvén a mezőn, a tűz körül játszadoztak. A játék annyira ment, hogy utóbb az említett lányt a tűz felé taszították, mely ruhájába belekapván, a szerencsétlen futni kezdett a tanya felé. De természetesen minél jobban szalaut, a légjárás a tüzet annál inkább élesztette. Mire azt el lehetett oltani, teste egészen össze volt égve, s másnap iszonyú kinok közt meghalt.

† Városi tanácsunk a nm. kancelláriához tett fölterjesztésében megszabott működési határideje a mai nappal lejár, és mindaddig más előjárásig nincs kinevezve.

† Több oldalról nyilvánult tudakozódás következtében értesítjük t. olvasóinkat, hogy a szarvasmarha, sertés, továbbá nyers bőr, valamint fagygyü kivitele az osztrák birodalomból s illetőleg Magyarországból Porosz, Szász és Bajorországba igeois föltételeken be van tiltva. — Miután azonban a marhavész nem csak tovább nem terjed, sőt általában szűnni kezd, remélhető, hogy a tilalom nem sokára vissza fog vonatni.

† A mult nyáron ébredt építkezési kedv az őszi időjárás beálltával sem szűnik. A kemény éji fagyok dacára naponként látunk még a kezdett, de be nem fejezhetett új épületek körül működni. Az októberben leégett Götz- és Grünféle házak is már tető alatt vannak.

† F a d r á g a s á g. Ez évben nemcsak az épület, de a tűzifa is nálunk hallatlan magas árra emelkedett. A jobb fajta tűzifanemek, mint bük, körös, gyertyánfa öle 16—17 frt, s így azt is el-

értük, hogy Pesten e faemek öle egy-két forinttal jutányosabb mint nálunk; holott még a mult évben is az ellenkezővel dícselkedhettünk. Ennek — min mondják — a fahiány lenne oka, mint hogy a nyáron a Duna és Tisza folyók feltűnő lepadása a faszállítást lehetlenné tette. Ez így nem jól van ugyan, de tünnünk kell; azonban ennél még rosszabb az, hogy ezen feltűnő árt csak ölnék csufolt famennyiségért kell fizetnünk, az öl nagyságát és szélességét megüti ugyan minden ennek nevezett famennyiség, de ha helyesen s pontosan rakatnék, az öl $\frac{1}{5}$ -részét alig tenné, s ezt tekintetbe véve, nálunk egy öl fa 20 frtba is kerül. Tudunkra a fa hasábok szabályos hosszúságára s övezésére Pesten és más helyen a legszigorúbb fölügyelet van, és súlyos büntetést vonna magára azon fakeskedő, ki a mieinkhez hasonló ölet merne árulni. Nem ártana tehát, ha a kereskedés és háztartás ezen fontos ága figyelmesb hatósági ellenörködésre méltattatnék.

† Rohrbach Antal gyógyszerész s jeles fényképész, polgártársunk, ki ezelőtt vagy 4 hóval meghívás folytán a francia társaság által Kovnotól Varsóig épített vasuti hidak s egyéb építkezések fényképezése végett Oroszországba utazott, jövő héten hazaérkezik. Éleményeiről alkalmasint lesz alkalmunk némieket olvasóinkkal is közölni.

† Ditzgen József hajdani szegedi polgár, s az 1848 előtt főnállott egyenruhás polgárság s később nemzetőrség kapitánya, Tatán hova ezelőtt mintegy 10 évvel költözött, bevégezze földi pályáját. Jó hazafi volt, nyugodjanak békével hamvai!

† Ez évi utolsó (Andrásnapi) országos vásárunk bevégeztetett. — Hasznos keveseknek hozott, annál kevésbbé azoknak, kik valamit eladásul hoztak. Országos vásáraink úgy sem sokat érnek, de ezen egy, ha a vásárok sorából kitöröltetnék is, vele városunk nem sokat veszítene. Vagy nem volna célszerűt más, alkalmasabb időre áttételről gondoskodni?

† Az előttünk jó hírben álló Cohn L. Fr. orvostudor és gyakorló fogorvos, a fogászatba vágó mindenféle műtétek és fogbajok gyógyítása végett ismét körünkbe érkezett. Ajánljuk a hirdetések rovatóban olvasható jelentését a fogbajban szenvedő olvasóink figyelmébe.

† Lapunk 93-iki számában mára hirdett hangverseny, melyet többek közreműködésével Lohr J. helybeli zongoramester a színházban adandó volt, bizonytalan időre elhalasztott. Ugy vagyunk értesítve, hogy ezen halasztás oka, mert helyben jelenleg zongora-hangoló nem található. — Rég óta hallottunk már e hiány fölötti panaszt. Azok, kik helyben a zongora-hangolással foglalkoznak egyszerűsmind orgona- és zongorakészítők, kiket egy-egy nagyobb vállalkozás néha több hónapon át tart távol a városból. Jó lenne tehát, ha egy vidéki ahöz értő telepednék meg nálunk, ki — miután jelenleg majd minden jobb módu családháznál zongora van — nem csekély keresetnek örvendhetne.

Hazai tudósítások.

△ Kinevezések. Főispáni helyettesekké Veszprémbe Jagasics Sándor, disp. megyefőnök, Turócba gróf Dessewffy Egyed, Csanádba Csörgeő Antal pénzügyi tanácsos neveztetett ki.

* Eszéken Hiller Károly nagykereskedő a vukovári izraelita községnek 1000 frtot ajándékozott, azon föltétellel, hogy a község ez összeg kamatját mint életbiztosítási évi díjat az első magyar általános biztosító társaságnál befizetvén, a község lelkesze életére szóló s ennek családját biztosító kötvényt szerezzen.

* Árokszállásról tudósítanak, hogy ott helyben 2000 darabnál több szarvasmarha elesett a marhavészben; sőt hogy a lovak is betegszenek, de ezek közül még nem hullott. A juhok hasonlóképp nagyon sok betegszenek vannak kitéve.

* A Széchenyi-szoborra a pesti takarékpénztárba f. hó 18-ig 56,686 forint és 64 kr. volt letéve.

* Schmerling minister urhoz az „I. T.“ szerint sok nyomorult névtelen föladás, árulkodás érkezik Magyarországból, s ezek többnyire a lelkeseket vádolják.

* Kún-Sz.-Miklóson Tormási Sándor lakatos oly gépet talált föl, melyet szivattyús kútnál alkalmazva, a vizet tetszés szerinti arányban 25—30 ölnyi távolságra löki a legnagyobb sebességgel. Ily géppel tűzvész alkalmával a szomszéd épületeket sükkerrel lehet ótalmazni. Előnye e gépnek az is, hogy nem kerül többbe az egyszerű szivattyús kútnál, — és hogy tartós.

* Komárom megye egész 1848-ig használatban volt régi (1625. készült) ezüst peccsnyomója a nemzeti muzeumba küldetett.

* Nem csak Zrágab, hanem Körösmegye is elrendelte az ujoncállítást, de hasonlóképp csak óvás és fölrirat mellett. Ellenben Zrágrábmegye a császári adó behajtását el nem fogadta.

* Az erdélyi országgyűlésre vonatkozólag írja a „Kronst. Ztg.“ hogy Károly-Fehérvár várában néhány nap óta egy terem rendezésével foglalkozkodnak; továbbá, hogy két ház rendeztetik be, melyekben 150 követ számára lesz hely.

* Turóc megye tisztikara is le akarván mondani, erre vonatkozó okmányát báró Révay Simonnak adta át, ki azt azonban már el nem fogadhatta, mivel ő maga is egy nappal előbb beadta lemondását. Kénytelenek voltak tehát a lemondást a kancelláriához fölterjeszteni.

* A magyar nemz. muzeum vagyónálása az országos küldöttség kimutatása szerint következő: követelés 193,508 frt 33¼ kr., szenvedő adósság 165,237 forint 17 kr., következőleg tiszta vagyon 28,271 frt 16¼ kr. Ugyanazon bizottmány terve szerint a teljes felszerelésre 154—160 ezer, évi költségre pedig 50,000 frt kívánatlik.

* A magyar tud. társaság f. évi nagygyűlésének nevezetesebb tárgyai a következők lesznek: 1) A titoknok jelentése az akadémia évi működéséről. 2) Szabó József értekezése a continen talis emelkedésről s a Fekete tenger eredetéről. 3) Emlékbeszéd Bajza fölött Toldy Ferenctől. 4) Ipolyi Arnold értekezése a középkori emlékszerű építészetéről Magyarországon.

* A magy. kir. egyetem pénztárában a f. év nyarán elkövetett lopásról annak idejében lapjaink is megemlékeztek. Most a lelépett kapitányi hivatal erélyes eljárása folytán a tettesek kézre kerültek, és pedig az egyik Pesten, másik Sopron megyében.

* Eszék, Kapronca, Fiume az ujoncozászt szinte óvás mellett határozta elrendeltetni.

* Ő Főlsége a visszalépett gróf Mikó Imre helyébe az erdélyi kir. főkormányzó elnökségét ideiglenesen gr. Creneville Folliot Lajos altábornagyra bízni méltóztatott.

* Sárosy Gyula közkedvességű költőnk emlékeztetése dec. 1. születése helyén, a boros-sebesen a reform. templomban gyász-istenisztelet fog tartatni.

* Az erdélyi muzeum-egylet f. hó 25. megtartotta megnyitása harmadik évfordulati ünnepét dr. Szabó József elnökle alatt. A megnyitó beszéd után Finály titkár jelentést tett az egylet gazdasági ügyeiről és tudományos működéséről. — Erre következett Bányai V. pénztárnok jelentése a pénztár, Brassaié a gyűjtemények és Szabó Károlyé a pénztár állásáról. A sorshuzás után kilépni tartozó bizottmányi tagok helyébe Gyulai Pál, Horváth Pius és Takács János kihuzott tagok újra, a végkép kilépett Dózsa Dániel helyébe pedig Kövéri László választott. Másod elnök nagy szótöbbséggel dr. Szabó József lett.

* Moga János volt cs. kir. altábornagy, ki 1848-ban egy ideig a magyar hadseregnek is vezére volt, f. hó 10. meghalt.

Vegyes hírek.

△ A rendes katonaság száma Európában 3,760,000-re tesz, ezek közt 312,000 tengeri katona. — Zsoldjok éven át mintegy 1279 millió forintba kerül, mely összegbe azonban nincsenek beszámítva a katonai intézetek, épületek, fegyverzés és öltözet. Egy katona Ausztriának 192, Angliának 938, Franciaországnak 344, Poroszországnak 314, Olaszországnak 212, Belgiumnak 410, Törökországnak 220, Svájenak csak 7¼ frtjába kerül.

* A moszkvai egyetemi tanulók kérvényt

intéztek a cárhoz, melyben kérik: hogy a tanulók ügyének rendezése egy bizottmányra bizassék, hogy szegény tanulók fölsegelésére gyámolító pénztár alapítsassék, hogy a zavargó tanulók fölötti ítélet az egyetemre bizassék, hogy vizsgálat és ítélet nélkül ki ne rekesztessenek; hogy a szegények a tandíjtól fölmentessenek; végre, hogy a pétervári egyetem megnyitassék.

△ Bakunin, orosz államfogyó, ki évek óta Sibiériába volt száműzve, Japonon keresztül megszökvén, Amerikába menekült, s erről Oroszországban levő barátjait maga tudósította.

* A magyar borok jóságát és tartósságát legközelebről azon körülmény bizonyítja, hogy a gyoroki lelkész Kornis József Rio-Janeiróban levő testvérének 800 akónál több gyoroki és ménesi bort küldvén, ez Dél-Amerikában a legjobb állapotban érkezett, holott némely borok tengeren szállítatva elromlanak.

* Ausztriában a f. év első felében postán szállított levelek száma 52,810,378. Külföldi hírlap 3000 példánnyal kevesebb hozott be és 1000 példánnyal több belföldi lap ment külföldre, mint 1860 első felében.

— Londonban f. hó 2-án nagy hófűrteteg volt; Lyonban pedig már okt. 30. hó esett.

— Rómából érkezett újabb tudósítások szerint a pápa betegsége ismét aggasztó fordulatot vett, lába fájdalma miatt nagyon szenved.

— Indiában a cholera pusztít, Kandaralban 10 nap alatt 8000 (?) ember halt el e borzasztó ragályban. — Konstantinápolyi hírek szerint pedig már Bagdadban is kiütött a cholera.

TÁRCA.

Egy magyar hölgy.

Történelmi beszély

Varga Ferenctől.

(Folyt.)

VIII.

Éjtélre jár az idő; a tájon mély sötétség ül, s a sötét éj siri csöndében némán nyugszik a kis sziget.

Nem zavarja most nyugalma vig beszélgetés, nem tölti be pajzán harsó dal; fölötté csönd honol most, csönd, gyászos, szomorú, mint a szemfödél, mely rideg koporsóban hideg testet takar.

A tűz ott ropog most is a tisztás közepén; de mintha megértené a környezet fájdalmát, nem hajtja füstjét ég felé, hanem a földön elterülve, a körülé ülő bajnokok bánatos szemeiből könnyeket facsar.

A bajnokok arcain néma fájdalom ül; szótlannul tekintgetnek egymásra, mintha elveszett urokat, vagy meghalt bajtársaikat keresnék, s ha közülök egyik vagy másik nem türethetvén tovább a hallgatóság kínos feszültségét, föl szólal: azonnal fölemelik a többiek újakat, s halkán suttogják: „Csitt! csöndesen, az urnó alszik, ne zavarjuk nyugalma!”

A sűrű fűzes hajlongó lombjai között tetszhalottként fekszik a halavány leány; arcán a kétségbeesett fájdalom fagyos mosolya leng, habkeble a belső nyugtalanság gyötrő küzdelméről kinosan hullámszik. Eltűnt az ábránd képzelte szép világa hön érző szívéből; keblét nem melengeti a remény rózsaszínű tüze; álmában a gyönyörűen festett képek helyett undok rémalakok merülnek föl, melyeknek ijesztő vonásai borzalommal tölték el szép lelkét, s kinos küzdelemmel cserélék föl már-már élvezett nyugalma.

A vén Tisza csöndesen hömpölygeti tova hamvasszürke vizét; játszó hullámai gyöngéden csapódnak a kis sziget gyöpös partjaihoz, melyeken megtörve, ismét visszaesnek puha habágyukba, s csöndesen susogják: „Mária alszik.”

A hűvös éji szellő át-átesap a sűrű fűzlombok között; lágy fuvalma megingatja a hajlós ágak rezgő levelkeit, s azok egymáshoz verődve gyöngéden susogják: „Legyenek szép álmaid lengő sátorunk alatt, szenvedő leányka!”

Minden oly csöndes, minden oly szomorú, mintha a veszteség leverő fájdalmát egyaránt éreznék ember és természet.

De hah! mi az, mi a siri csönd néma nyugalma hirtelen megzavarja? Talán kósza madár, mely élelmet keresendő, lecsapott a zajgó hullámok közé, vagy félnék állatocska, mely ártatlan játéka fűzésére az emberek nyugalmi idejét választá. Oh nem! e nesz egészen másszerű, nagyobb, hangsabb, mint midőn valaki vízbe zuhan.

A zuhanásra föleszméltek a harcosok s óvakodva tekintének körül; azonban a zaj csakhamar lecsillapodék, miáltal ők is megnyugtának; de a kis sziget siri hallgatóságát újra egy, az előbbinél még nagyobb loccsanás zavará meg nemsokára, mire a bajnokok egyike — ki, ugylátszó, társai között a fűzerepet vivé — a mellette ülő harcoshoz hajolva, annak fülébe valamit sugott, mit az azonnal megérteni látszó, mert a másik perében már fölgrótt ülőhelyéről, s pár ugrással

a sűrű lombok közé szökelt, hol is hirtelen hasra ereszkedve, mint kigyó kúszott keresztül a sűrű bokrokon a part felé, és pedig minden nesz nélkül s oly ügyesen, mintha csak tanult mesterségét gyakorolta volna.

Ezalatt a többiek a földön elterülve, feszült figyelemmel hallgatottak minden legkisebb neszre; még lélegzetüket is visszatarták, nehogy ezáltal is az adandó jel megértésében megakadályoztassanak.

Nem sokáig kelle várakozniok, mert a légezt pár perc múlva éles véresesivítás hasítá keresztül, mire a harcosok mind fölgráltak, s a lángoló tüzet eltapodván, a tisztás különböző részeibe futottak.

Most a sziget közepe tájáról halk csörtetés hallatszó, mit egy, a partot szegélyző fűzes közül előbukkanó sötét alak támasztott. A talpig burkolt élőlény után még egy másik huzódék, s gyorsított léptekkel iparkodék nyomot tartani az elsővel, ki ugylátszik nem ismeretlen e helyen, mert egyenesen az általunk már leirt főtnak tart.

A sötét alakok sebesen haladtak keresztül a bozótoson, s nemsokára a tisztás nyilásánál állottak meg.

A tisztáson oly nagy volt a sötétség, hogy alig lehetett pár lépésnyire látni; csak a pislogó parázs villant olykor-olykor meg a szétszórt hamvak alatt; emellett a rendkívüli csönd, mely rajta uralkodék, még borzasztóbbá tevé az éj magányát.

A jött alakok egyideig szótlannul állottak a lombkapu alatt; eleintén azt hívék, hogy a szétfutottak nemsokára majd ismét előjönnek; mert hogy közelükben emberek vannak, azt a még pislogó üszkök elég világosan mutatták. De midőn azok hosszabb ideig kimaradtak, boszankodni kezdének, különösen az első, ki türelmetlenül rugdalá szét lábával a hamvakat s kedvetlenül dörmögé:

— Merre vannak? hová tűntek el? hisz még az imént láttam a lobogó fényt, mely ez üszkökből föllángolt. De ugy szokott az lenni, a farkas által megriasztott juhok utóbb még az őket híven őrző ebet is farkasnak nézik s tova futnak tőle. Hah! hol vagytok, fiúk?!

— Ez Ciril! — mondá egy hang a sűrűben, — nemde ön az, páter?!

— Hát ki volna más, ha nem én? — viszonzá Ciril, az aggoknál annyira szokásos dicsékvéssel, — vagy nem tudjátok, — folytatá tovább, — hogy a jó atya leginkább veszély idején szokta fölkeresni fiait, hogy őket bátorságra s kitartásra serkentse?!

— Légy üdvöz nálunk, atyám! — mondá az előbbi hang, — jertek elő, fiúk!

A harcosok csakhamar előjöttek a biztató szóra rejtekeikből, s újra föléleszték a szétszórt hamvak alatt lappangó üszköket, melyeknek föllobbanó lángjai egyszerre két arcot világítának meg, a már előbb sejtett Cirilét, s a nem vélt Szendrőyét....

Midőn a harcosok az utóbbit megpillanták, mintha bűvös kéz által érintettek volna, mindnyájan kardjaikhoz kaptak, s a szerzetesre vetett egy gyanús tekintet kíséretében boszúsan mormogák:

— Mi ez? kémek lopóztak-e rejtekeinkbe? vagy mit keres e török itt?!

— Ha! ha! ha! — hangzék most a közéről egy harcos gúnyos kacaja, — Istenemre! ő az, a pogány kutya, kivel még csak az imént szemközt álltam. Fiúk! használjátok szabályaitokat, vezérünk gyilkosa áll előttetek!

(Folyt. köv.)

Irodalom és művészet.

* Alexi, rendszeren Londonban lakó szobrász hazánkba Pestre érkezvén, itteni tartózkodásának néhány hónapja alatt gr. Batthyányi Lajosné megbízásából a volt magyar miniszterelnök mellszobrát fogja elkészíteni.

△ Lauka Gusztávnak „Megtörténtek és megtörténhetők” című munkája második kiadásban jelent meg Nagyváradon Demjén József bizottmányában.

△ Knauz Nándor és Nagy Iván előfizetési fölhívást intéznek a közönséghez az általuk januárban megindítandó „Magyar tudományos értekező”re, mely évenként 10 fűzetben fog megjelenni. Tartalmát a tudományok különféle ágaiból (de főleg a történelmi, természettudományi és bölcsészeti szakkból) vett értekezések, monographiák, életrajzok, tudományos intézetek működéséről szóló tudósítások, könyvismertetések, irodalmi hírek, könyvészet stb. fogják tenni. Szívünkben kívánunk sikert e komoly vállalatnak, mely iránt a vállalkozók nevei nyomán legszebb reményeink vannak. Előfizetési ára a 10 fűzetből álló folyamnak 8 frt, félévre 4 frt.

Levelkosár.

— Ormódi nr esinos kis költeménye később érkezett, hogysen mai lapunk hozhatná.

(Beküldetett.) A birodalom több részeiben kitört marhavész jelenleg terjedelemre nézve növekedett. Erre vonatkozó sok tényről szóltak már a hírlapok, de minden egyes eset nem is jut a közönség tudomására, és nem egy gazda, kinek egész birtoka nagyobb részt marháiban áll, e tagadhatlan csapás miatt aggodalommal telik el, mivel a vész további tartama őt is érzékeny veszteséggel fenyegeti. —

Remélhető ugyan, hogy a hivatalosan erre nézve tanácsolt elővigyázati rendszabályok pontos megtartása, mint a beviteltől való megőrzés, az istállóknak, valamint magának a marhának célszerű tisztán tartása, végre gondos etetés s a túl jöltartástól való megóvás által sikerülni fog a vész tovább terjedését megakadályozni és pusztító következményeit megszüntetni: azonban van egy prophylaktikus eszköz is, melynek használata, vele évek során át tett tapasztalásom után és az említett óvó intézkedések megtartása mellett, hasonló ragály feltűntekor a legjobb hatást gyakorolja, t. i. a korneuburgi marhapor.

Legalább azon időszakban, midőn a gazda marhái ragályszerű befolyástól megóvni ügykezett, egy eset sem fordult elő, hogy oly istállóban, hol e por folytonosan használtatott, e veszedelmes nyavalya kitört volna. Lehetne erre nézve fényes példákra hivatkozni.

Miután eszerint e por rendes és folytonos használata, mint a tapasztalás bizonyítja, egészen egészséges marhánál az emésztési szerveket erősíti, az ürülés elkülönítését könnyíti, s ennél fogva a szabályos működés akadályozásának elejét veszi: következik, hogy a marhavész uralkodásakor a korneuburgi marhapor kettős fontosságot nyer, s falun és városban lakó gazdáinknak próbált óvszer gyanánt ajánlható.

Brünn, 1861. november 24.

Egy morvaországi gazda.

Felelős szerkesztő: Szabó Mihály.

